

Roofdieren zoals wilde kat komen de Nederlandse grens over. Foto Richard Witte / Endemica

Als er één wilde kat over de grens is, volgen er meer

Het interessante onderzoek naar de wilde kat in Zuid-Limburg trekt de aandacht. Naast berichten in de media publiceren de betrokken onderzoekers ook her en der zelf over hun onderzoek, zoals in onlangs in Zoogdier ('Obstakels voor de Europese wilde kat', Zoogdier 26-3). Fascinerend en grensverleggend (letterlijk en figuurlijk) onderzoek met opzienbarende resultaten, maar...

Kees Canters

Nu het onderzoek aan deze allochtone wilde katten nog lopende is, richt de aandacht zich al sterk op het wegnemen van obstakels, zoals autosnelwegen. En dat vind ik vreemd. Immers, die dieren zijn er nu juist gekomen óndanks het bestaan van zulke vermeende obstakels en zelfs, naar uit het onderzoek zelf blijkt, met een flink aantal. Het lijkt daarmee geen incident maar een structurele ontwikkeling en ik constateer dat die wilde katten hier min of meer ongemerkt en op

eigen gelegenheid zijn gekomen en dat ze hier zeer waarschijnlijk op eigen gelegenheid blijven!

Als er dan zo nodig maatregelen moeten worden genomen, kan ik me voorstellen dat in de betreffende regio vooral de jagers op de aanwezigheid van de wilde kat worden geattendeerd. Zij zijn wellicht geïnteresseerd in het wegschieten van een (vermeend) verwilderde huiskat. Dit attenderen zou dan kunnen bestaan uit het geven van voorlichting over het doen en laten van de wilde kat

en de jagers wijzen op de wettelijk beschermde status. Met andere woorden: "Bezint voor ge met het schieten van een kat begint!"

Ook de uitgesproken aanbeveling voor de aanleg van verbindingsgroen (een term van mij) tussen bossen waar de wilde kat wel en niet voorkomt lijkt me overbodig en niet ter zake. Ten eerste omdat, naar uit het betreffende onderzoek zelf zonneklaar blijkt, de

wilde kat nauwelijks of niet buiten de bossen komt. En ten tweede omdat dat verbindingsgroen er zeker in Zuid-Limburg ondanks alle nivellering voor dit doeleinde nog voldoende is. Het is misschien wrang om te constateren maar daarbij zal er structureel een flink aantal verkeersslachtoffers vallen. Bij de das omvat deze sterfte tegenwoordig in Nederland 10-20% van een (sub)populatie op jaarbasis. De das neemt ondanks deze verhoudingsgewijs grote onnatuurlijke doodsoorzaak in Nederland nog steeds toe, zowel in areaal als in aantal.

Daarmee kom ik bij een ander punt. Een terloops tussenzinnetje in de bijdrage over de das in dezelfde uitgave van Zoogdier ('De das terug van weggeweest'): "Hoewel dit [het verstoren van burchten in vroegere jaren] een van de minder leuke dingen van dassenwerk is, hebben de personen in kwestie later veel goed werk verzet voor de dassen." Dit lijkt me de sleutel om te begrijpen wat er aan de hand is en illustratief voor het feit dat er naast fysieke maatregelen ook andere aanpassingen en veranderingen van belang zijn om een soort overeind te helpen. Tegenstanders werden voorstanders en, meer in het algemeen, het ontstaan van draagvlak, vooral op lokaal niveau, is van wezenlijk belang om duurzaam natuurbeheer te realiseren.

Ook een derde artikel uit Zoogdier 26-3, over 'De raadselachtige opmars van de goudjakhals', wekt de indruk dat er veel moet gebeuren. Dat geeft mijns inziens ook hier een verkeerd beeld van de bestaande situatie. Het zal zeker zo zijn dat er in Zuidoost-Europa illegaal op de goudjakhals wordt gejaagd. En de doorvoering van Europese regelgeving in nationale wetgeving zal zeker

abominabel zijn. Maar aan beide zaken verandering je alleen structureel wat als je draagvlak creëert en dat gebeurt vaak ongemerkt, ook in Zuidoost-Europa. Want ook hier wordt vastgesteld dat de goudjakhals zich, ondanks de genoemde negatieve zaken toch spontaan uitbreidt, en óók zonder dat er soortspecifieke maatregelen worden genomen.

Kortom, natuurbeherend Nederland behoeft zich in directe zin niet te veel met die wilde roofdieren te bemoeien, die komen er vanzelf wel, mits de condities maar geschikt zijn en de mensen zo tolerant blijven als ze nu geworden zijn. Het ontwerp van de Wet natuurbescherming is geen reden voor optimisme, want het is gezien inhoud en strekking niet het meest geëigende middel voor de instandhouding en de wettelijke verankering van het tot nu toe verkregen draagvlak voor natuur en biodiversiteit. 'Educatie' en 'Voorlichting', kernbegrippen in de natuurbeschermingswereld van de jaren '70-'80, blijven hoe dan ook nodig!

Als het dan toch in het tegenwoordige natuurbeheer in Nederland op 'doen' aankomt, gaat het vooral om de instandhouding van uiteenlopende vegetaties, zoals graslanden en heide maar ook bossen en struwelen. Daarbij spelen (zoog)dieren (wilde en tamme) wel degelijk een rol. Denk aan grote grazers in kleine aantallen - herten, runderen of paarden - en kleine grazers in grote aantallen - ganzen. Hierbij gaat het erom de juiste, duurzame balans te vinden tussen overbegrazing en onderbegrazing en dat is in de praktijk altijd een boeiende opgave, denk aan de Oostvaardersplassen of een dichtgroeïend stuifzandgebied annex heide. Roofdieren en de meeste (kleine) andere

zoogdieren spelen daarbij nauwelijks een rol.

Met het noemen van de Oostvaardersplassen wil ik, tot slot, nog een ander punt aansnijden dat verband houdt met de toekomstige aanwezigheid van 'nieuwe' roofdieren, namelijk de tot nu toe steeds ongebreidelde groei van de drie grote grazers in de zomer aldaar. De grote kuddes koniks, Heckrunderen en edelherten doen onwerkelijk en in ieder geval on-Nederlands aan. Die kuddes zijn bijzonder en ook fascinerend. Echter, sinds deze drie soorten in de afgelopen decennia successievelijk in de Oostvaardersplassen zijn geïntroduceerd hebben ze alle drie met nauwelijks een ander regulatiemechanisme dan voedseltekort te maken. Vooral in iets strengere winters blijkt dat te leiden tot massale sterfte. Natuurlijke predatoren, waardoor de regulatie waarschijnlijk meer gespreid in de tijd zou plaats vinden, werden namelijk niet meegeleverd. Ik ben nu zeer benieuwd wat er in de Oostvaardersplassen gebeurt als er ooit eens een wolf in het gebied doordringt: kuddes op drift en dieren massaal door het raster?! Met andere woorden, de roofdieren komen er niet alleen met zekerheid aan, maar we zullen er ook met de gevolgen ervan moeten leren leven, waarbij naast emotionele ook economische en ecologische aspecten een rol zullen spelen.

Kortom: als er één wilde roofdiersoort over de grens is, volgen er meer - je kunt er op wachten en bereid je maar vast voor!

Na het gereedkomen van deze bijdrage werd bekend dat er op de Veluwe op 19 februari een goudjakhals is waargenomen.

Hoe zullen de herten reageren als de wolf de Oostvaardersplassen bereikt? Foto Sil Westra

